

Allah'ın isimlerini zıtlıklar aynasında bilmek

Ufuk Bey: “4. Şuânın 6. babının 3. nüktesinde (sayfa 84) “ve kezâ sonsuz kudret sahibi Kadir’in kudret mertebelerine... ilâ ahir..” diye geçiyor. Fakat Âyetü’l-Kübra’nın 2. babının 3. hakikatının 1. sırrında “Kudret-i İlâhiyenin zâtî olduğu ve mertebelerinin bulunmadığı” yazılmaktadır. Bunları nasıl anlayabiliriz?”

Allah'ın zatı mutlaktır. Bütün kâinatı kuşatmıştır. Zıttı yoktur. Zıttı olmadığı için Allah'ın zatının mahiyetini kavrayamıyoruz. Sadece 'Allah'ın zatının mahiyetinin, sair varlıkların mahiyetine benzemediğini¹ bilmekle yetiniyoruz. Yani Allah'ın zatı maddî değil, rûhî değil, mânevî değil, ışıktan değil, şundan değil, bundan değil! Allah'ın zatının mahiyeti meçhulümüzdür. İşte iman burada devreye giriyor. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm), “Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız nimetlerini tefekkür ediniz. Fakat Zatının mahiyetini düşünmeyiniz. Çünkü siz ulûhiyetin esrarını keşfedemezsiniz.”² buyuruyor. Bundandır ki, Üstad Bedüzzaman Hazretleri Allah'ın zatının mahiyetinin bilinemez ve kavranamaz olduğunu beyan ediyor.³

Allah'ın isim ve sıfatlarına gelince... Tıpkı Allah'ın zatı gibi mutlak, muhit ve bütün kâinatı kuşatmış olmalarıyla beraber, mânâ itibarıyla isim ve sıfatların zıtları vardır.

Ve biz Allah'ın mutlak isim ve sıfatlarını:

a) Zıtlarını kavrayarak,

b) Zıtlarıyla kendi sıfatçıklarımıza bir sınır çizerek tanıyoruz.

Körlük, görmeme, yetersiz görme, az görme, sınırlı görme gibi görme dereceleri olmasaydı ve bu derecelerle kendi sınırlı görmemizi tanımlamasaydık, Allah'ın mutlak bir sıfatı olan görme sıfatını tanıyamazdık ve kavrayamazdık. Şöyle ki, biz görüyoruz. Görme işinin ne demek olduğunu bizzat görmekle kavriyoruz. Fakat bizim görmemiz çok kayıtlarla sınırlı. Meselâ uzağı göremiyoruz, çok küçük cisimleri göremiyoruz, çok büyük cisimleri göremiyoruz, engelin arkasını göremiyoruz, ışısız

göremiyoruz, gözsüz göremiyoruz, maddesiz ortamı göremiyoruz, derinliği göremiyoruz, geçmiş olayları göremiyoruz, gelecek olayları göremiyoruz... vs. İşte bu âcizliklerimizle anlıyoruz ki, Allah'ın görmesi tüm kâinatı, tüm olayları, bütün mekânları, geçmiş ve geleceğiyle tüm zamanları bir anda görebilecek sonsuz bir mertebede bütün varlıkları kuşatmış haldedir. Allah'ın zâtı ve sair isim ve sıfatları gibi, görmesi de kemâl derecededir, eksiklik ve kusurlardan münezzehtir.

Allah'ın sair isim ve sıfatları da kemal mertebede, sonsuzluk ile tüm kâinatı kuşatmış halde ve noksanlıklardan ve kusurlardan münezzehtir. Biz Allah'ın sınırsız kudretini, kendi sınırlı ve eksikli gücümüzle tanıdığımız gibi, Allah'ın işitmesini, konuşmasını ve sair isim ve fiillerini kendi kusurlu ve eksik fiillerimizle tanıyor ve kavırıyoruz.

Allah'ın bütün isim ve sıfatları zati olduğu için mertebelerden uzaktır. Ama bu isim ve sıfatların varlıklar nezdindeki tecellileri ve cilveleri mertebe mertebedir, derece derecedir.

İşte Allah'ın kudreti (sair sıfatları gibi) zati olduğu için mertebeden uzaktır, hadsizlik, hudutsuzluk ve sınırsızlık içindedir. Fakat sair varlıkların kudretleri mertebelerle çerçevenmiştir. Çünkü Allah'ın zatî olan kudretine zıddı zarar veremez, güçsüzlük getiremez. Fakat sair varlıkların kudretleri zati olmadığı için, zıtları onlarda noksanlık ve eksiklik sebebi olmaktadır. Varlıkların güç ve kudret dereceleri buradan kaynaklanmaktadır.

Bahsettiğiniz Dördüncü Şuâdaki münacatta geçen, "Sonsuz kudret sahibi Kadir'in kudret mertebelerine, sınırsız rahmet sahibi Rahîm'in rahmet derecelerine, mutlak kuvvet sahibi Kavi'nin kuvvet tabakalarına mutlak acz, fakr ve zaafım gibi özelliklerimle bir ölçü oluşum, hayat ve kıymet-i hayat olarak bana kâfidir."4 cümlesindeki mertebeler, dereceler ve tabakalar için şunları söylemek mümkündür:

1- Bu ifâdeler, Allah'ın söz konusu sıfatları için mecâzî olarak kullanılmıştır.

2- Buradaki mertebeler kemal mertebeleridir. Meselâ kudret için sonsuzluk, hudutsuzluk, sınırsızlık, kemal, zatîlik, kuşatıcılık, ezeli olmak, ebedî olmak, mutlak olmak, muhit olmak... Vb gibi mertebelerden söz edilebilir.

3-Bu ifadeler, Allah'ın hadsiz, sınırsız ve hudutsuz sıfatlarını—hâşâ—acziyetle ve derece ile sınırlamıyor; bu kemal sıfatların tecellilerine, cilvelerine ve eylemlerine mertebe, derece ve tabaka veriyor.

Dipnotlar:

1. Bedüzzaman, Mektûbât, s. 242
2. Câmiü's-Sağîr, 2/831
3. Mesnevî-i Nûriye, s. 111
4. Bedüzzaman, Şuâlar, s. 84